

شماره: مب/۱۹۶۶

تاریخ: ۱۳۸۲/۱۱/۲۹

بسمه تعالی

جهت اطلاع کلیه مدیران عامل محترم بانکهای دولتی ارسال گردید.

احتراماً، به پیوست "آئین نامه کفایت سرمایه" مصوب یکهزار و چهاردهمین جلسه شورای محترم پول و اعتبار مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۵، جهت اجرا ابلاغ می‌گردد. خواهشمند است دستور فرمایند آئین نامه مذکور به کلیه واحدهای ذیربط در آن بانک ارجاع و برحسب اجرای آن نظارت گردد. ضمناً ضروری است در اجرای ماده ۷ این آئین نامه برنامه جامع زمان بندی شده آن بانک برای تطبیق با آئین نامه مذکور هرچه سریعتر تنظیم و تا قبل از خرداد ماه سال ۱۳۸۳ برای تأیید به این بانک فرستاده شود. /م

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

اداره مطالعات و مقررات بانکی

حمید تهرانیفر

بهرام فیض زرین قلم

۳۸۱۶

۱۶۱۵-۱۶

بسمه تعالی

«مقدمه توجیهی»

سرمایه مناسب و کافی یکی از شرایط لازم برای حفظ سلامت نظام بانکی است و هر یک از بانک‌ها و موسسات اعتباری برای تضمین ثبات و پایداری فعالیت‌های خود باید همواره نسبت مناسبی را میان سرمایه و ریسک موجود در دارایی‌های خود برقرار نماید. کارکرد اصلی این نسبت حمایت بانک در برابر زیانهای غیرمنتظره و نیز حمایت از سپرده‌گذاران و اعتباردهندگان است. بدلیل حفاظی که این نسبت در برابر زیانهای وارده ایجاد می‌کند، حفظ و نگهداری سرمایه کافی و متناسب با مخاطرات موجود منبع اصلی اعتماد عمومی به هر بانک بطور اخص و سیستم بانکی بطور اعم است. بدین لحاظ در قانون پولی و بانکی کشور نیز بر این ضرورت تاکید گردیده و در ماده ۱۴ این قانون به همین نسبت سرمایه به انواع دارایی‌ها صریحاً اشاره شده است. در این رابطه آئین‌نامه کفایت سرمایه به شرح ذیل جهت تصویب اعضای محترم شورای پول و اعتبار تقدیم می‌شود:

«آئین‌نامه کفایت سرمایه»

ماده ۱ - تعریف نسبت کفایت سرمایه

نسبت کفایت سرمایه حاصل تقسیم سرمایه پایه (طبق تعریف ارائه شده در آئین‌نامه مربوط به سرمایه پایه) به مجموع داراییهای موزون شده به ضرایب ریسک برحسب درصد (طبق تعریف ارائه شده در ماده ۵ این آئین‌نامه) می‌باشد.

ماده ۲ - طبقه‌بندی ریسک بر حسب کشورهای مختلف

از نظر این آئین‌نامه کشورهای مختلف جهان از منظر ریسک کشوری به دو گروه ذیل

طبقه‌بندی می‌شوند:

- **گروه الف**
- **گروه ب**
- **”گروه الف“** شامل کشورهای عضو سازمان همکاریهای اقتصادی و توسعه (OECD)،
کشورهایی که تحت ترتیبات عمومی صندوق بین‌المللی پول با موسسه یاد شده اقدام به عقد
قرارداد عمومی استقراض نموده‌اند، و کشورهایی که از پنج سال گذشته بدهیهای ارزی
دولتی خود را استمهال نکرده باشند، می‌باشند.
- **”گروه ب“** شامل سایر کشورها می‌گردد.
- بانکها و موسسات اعتباری مستقر در گروه الف عبارت از بانکها و موسسات اعتباری هستند
که در کشورهای گروه الف به ثبت رسیده‌اند و شامل شعب این بانکها و موسسات اعتباری در
سایر کشورها نیز می‌شود.
- بانکها و موسسات اعتباری مستقر در گروه ب عبارت از بانکها و موسسات اعتباری هستند
که در کشورهای گروه ب به ثبت رسیده‌اند و شامل شعب این بانکها و موسسات اعتباری در
سایر کشورها نیز می‌شود.

ماده ۳ - حداقل نسبت کفایت سرمایه

حداقل نسبت کفایت سرمایه برای کلیه بانکها و موسسات اعتباری (اعم از دولتی و
غیردولتی) ۸ درصد تعیین می‌شود. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند در مواردی که
استانداردهای بین‌المللی و یا ضرورت حفظ سلامت بانکها و موسسات اعتباری اقتضا نماید حدود
بالاتری را برای تمام یا برخی از بانکها و موسسات اعتباری تعیین نماید.

ماده ۴ - مطالبات

منظور از "مطالبات" در این آئین‌نامه خالص تسهیلات اعطایی (پس از کسر سود سالهای آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی)، سپرده‌گذاری در سایر بانک‌ها و موسسات اعتباری، تسهیلات بین بانکی، تسهیلات اعطایی به ارز، تسهیلات از محل حساب ذخیره ارزی، تامین مالی بلندمدت و کوتاه مدت با استفاده از منابع خارجی (Usance, Refinance, Finance, ...) و موارد مشابه می‌باشد.

ماده ۵ - ضرایب ریسک

کلیه ارقام دارائیهای بانکها و موسسات اعتباری اعم از ارقام بالای خط و ارقام زیرخط ترازنامه باید برحسب ریسک مربوط به ترتیبی که در این آئین‌نامه تعریف شده است، موزون شوند. ضرایب ریسک انواع دارایی‌ها متناسب با مخاطرات احتمالی آنها به ترتیب صفر، ۲۰، ۵۰ و ۱۰۰ درصد می‌باشد. براین اساس دارایی‌های مختلف بانک‌ها به شرح ذیل موزون می‌شود:

۵-۱- ارقام بالای خط

۵-۱-۱- دارائیهای مشمول ضریب ریسک صفر درصد

- وجوه نقد (حساب صندوق، اسکناس و نقود بیگانه، طلا و نقره).
- مطالبات از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (شامل سپرده قانونی، حساب جاری نزد بانک مرکزی و سایر موارد مشابه است).
- تسهیلات اعطایی به دولت جمهوری اسلامی ایران و تسهیلاتی که توسط دولت جمهوری اسلامی ایران تضمین شده باشد.
- مطالبات از بانکهای مرکزی و یا دولتهایی که در گروه الف قرار دارند و مطالباتی که توسط بانکهای مرکزی و یا دولتهای این گروه از کشورها صریحاً تضمین شده باشد.

-
- مطالبات از دولتهای مرکزی و بانکهای مرکزی کشورهای واقع در گروه ب برحسب پول ملی وام‌گیرنده.
- مطالبات از وام‌گیرندگان کشورهای واقع در گروه ب که صریحاً توسط دولت مرکزی یا بانک مرکزی همان کشور تضمین شده باشد و به پول ملی همان کشور پرداخت شده باشد.
- مطالباتی که وثیقه آنها بطور کامل اوراق بهاداری است که توسط دولت و یا بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا دولتهای مرکزی و بانکهای مرکزی کشورهای گروه الف صادر گردیده است.
- اوراق بهاداری که توسط دولت و یا بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتشر گردیده است.
- اوراق بهاداری که توسط دولتهای مرکزی یا بانکهای مرکزی سایر کشورها منتشر شده است.

۲-۱-۵- دارائیهای مشمول ضریب ریسک ۲۰ درصد:

- وجوه در راه.
- مطالبات از بانکها و موسسات اعتباری داخلی (اعم از دولتی و غیردولتی) و یا مطالباتی که توسط بانکها و موسسات اعتباری داخلی (اعم از دولتی و غیردولتی) تضمین شده است.
- مطالبات از بانکها و موسسات اعتباری مستقر در کشورهای گروه الف و مطالباتی که توسط آنها تضمین شده باشد.
- مطالبات از بانکها و موسسات اعتباری مستقر در کشورهای گروه ب و مطالباتی که توسط آنها تضمین شده و حداکثر یکسال به سررسید آنها باقی مانده باشد.
- مطالبات از بانکهای توسعه‌ای چند جانبه و مطالباتی که توسط این بانکها تضمین شده است. (مطابق فهرست پیوست).

-
- داراییهایی که وثیقه آنها اوراق بهاداری است که توسط بانکهای توسعه‌ای چندجانبه (که عناوین آنها در ضمیمه آمده است) صادر شده است.
- حساب بین بانکیها.
- خالص حسابهای داخلی

۳-۱-۵- داراییهای مشمول ضریب ریسک ۵۰ درصد

- تسهیلات اعطایی در مقابل رهن کامل واحد مسکونی

۴-۱-۵- داراییهای مشمول ضریب ریسک ۱۰۰ درصد:

- مطالبات از نهادهای عمومی غیردولتی (شهرداریها، سازمان تامین اجتماعی و ...).
- مطالبات از بخش غیردولتی (به غیر از مطالباتی که صراحتاً توسط دولت تضمین شده است).
- مطالبات از شرکتها و موسسات دولتی.
- مطالبات سررسید گذشته و معوق اعم از دولتی و غیردولتی و وامهای قدیم.
- سرمایه‌گذاریها و مشارکتها (شامل سرمایه‌گذاری مستقیم، مشارکت حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی، سهام و مشارکتهای خارجی) پس از کسر سهام بانکها و موسسات اعتباری تابعه و یا عنداللزوم سهام بانکها و موسسات اعتباری دیگر.
- کالای معاملات سلف، انبارکل، وثایق تملیکی، اموال خریداری شده برای فروش اقساطی یا اجاره بشرط تملیک و موارد مشابه.
- بدهکاران بابت اعتبارات اسنادی پرداخت شده/ضمانت‌نامه‌های پرداخت شده.
- مطالبات از دولتهای مرکزی یا بانکهای مرکزی کشورهای گروه ب در مواقعی که مبلغ پرداخت شده به آنها به ارزی غیر از پول ملی آن کشور انجام شده است.
- مطالبات از بانکها و موسسات اعتباری کشورهای گروه ب در صورتیکه یکسال یا بیشتر به سررسید آنها مانده باشد.

- دارائیهای ثابت.
- بدهکاران موقت.
- سایر دارائیهایی را که نمی‌توان در طبقات ۱-۱-۵ الی ۳-۱-۵ جای داد.

۵-۲-۱-۵- ارقام زیر خط ترازنامه:

ارقام زیرخط ترازنامه علاوه بر اینکه مشمول ضرایب ریسک طبقات مختلف دارایی (بندهای فرعی ۱-۵) می‌گردند، باید ضریب تبدیل نیز (که در بند فرعی ۲-۵ تعریف شده) در مورد آنها اعمال شود. با استفاده از ضریب تبدیل یادشده، می‌توان ارقام زیر خط ترازنامه را، برای منظورهای محاسباتی، هم‌ردیف ارقام بالای خط تلقی نمود.

ضریب تبدیل باید برای هر یک از ارقام زیر خط به شرح ذیل اعمال شود.

۵-۲-۱-۱-۵- تعهدات مشمول ضریب تبدیل صفر درصد:

- تعهداتی که بدون قید و شرط از طرف بانک قابل فسخ بوده و سررسید آنها کمتر از یکسال است.
- حسابهای انتظامی و اقلامی که زیرخط ترازنامه فقط به منظور نگهداری آمار درج می‌شود.

۵-۲-۲-۵- ضریب تبدیل ۲۰ درصد:

- اعتبارات اسنادی صادر یا تایید شده‌ای که کالای موضوع آن وثیقه اعتبار است پس از کسر مبلغ پیش‌دریافت از مشتریان.
- ضمانتنامه‌های ریالی یا ارزی که کمتر از یکسال به سررسید آن باقی مانده باشد پس از کسر سپرده نقدی دریافتی از مشتریان.

۳-۲-۵- ضریب تبدیل ۵۰ درصد:

- اعتبارات اسنادی صادر و یا تایید شده‌ای که کالای موضوع آن وثیقه نیست پس از کسر مبلغ پیش دریافت از مشتریان.
- ضمانت‌نامه‌های ریالی یا ارزی که یکسال یا بیشتر به سررسید آن مانده باشد پس از کسر سپرده نقدی دریافتی از مشتریان.
- تعهدات بابت قراردادهای منعقدہ معاملات.
- تضمین اوراق مشارکت منتشر شده توسط شرکتها و سایر اشخاص حقوقی.

۴-۲-۵- ضریب تبدیل ۱۰۰ درصد:

- ظهرنویسی اسناد و بروات.
- سایر تعهدات.

ماده ۶- محاسبه نسبت کفایت سرمایه

جمع ارقام بالای خط و زیر خط که براساس ضرایب ریسک موزون شده است، در مخرج کسر نسبت کفایت سرمایه قرار می‌گیرد، صورت کسر نیز براساس ضوابط مندرج در "آئین‌نامه مربوط به سرمایه پایه" محاسبه می‌شود. بدین ترتیب

سرمایه پایه

نسبت کفایت سرمایه: = $\frac{\text{سرمایه پایه}}{\text{ارقام بالای خط (ضریب ریسک) + ارقام زیر خط (ضریب تبدیل) (ضریب ریسک)}}$

ماده ۷ - نحوه تطبیق بانک‌های دولتی

آن دسته از بانک‌های دولتی که در تاریخ تصویب این آئین‌نامه نسبت کفایت سرمایه آن‌ها کمتر از ۸ درصد می‌باشد مکلفند با تدوین یک برنامه جامع و زمان‌بندی شده که به تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌رسد نسبت به تطبیق وضعیت خود با مفاد ماده ۳ این آئین‌نامه حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۴ اقدام نمایند.

ماده ۸ - تغییرات آتی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مجاز است در صورت لزوم، اقلامی را که در بندهای مختلف ماده ۵ این آئین‌نامه پیش‌بینی نشده است به بندهای فوق اضافه نماید.

ماده ۹ - ارسال اطلاعات

بانکها و موسسات اعتباری موظفند حداقل هر ۶ ماه یکبار نسبت کفایت سرمایه را به ترتیبی که بانک مرکزی تعیین می‌کند محاسبه و به این بانک گزارش نمایند.

آئین‌نامه کفایت سرمایه در ۹ ماده و ۸ بند فرعی در یک هزار و چهاردهمین جلسه

مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۵ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید.

ضمیمه:

فهرست بانکهای توسعه‌ای چند جانبه که در بند ۲-۱-۵ ماده ۵ آئین‌نامه کفایت

سرمایه به آن اشاره شده است:

- بانک جهانی IBRD و وابسته‌های آن.
- بانک توسعه آسیایی.
- بانک توسعه آفریقایی.
- بانک سرمایه‌گذاری اروپایی.
- بانک اروپایی ترمیم و توسعه.
- بانک توسعه اسلامی.
- صندوق اوپک برای توسعه بین‌المللی.
- صندوق عرب برای توسعه اجتماعی و اقتصادی.
- صندوق پولی عرب.
- بانک عرب برای توسعه اقتصادی در آفریقا.
- بانک توسعه نیمکره غربی (کارائیب).
- بانک سرمایه‌گذاری نوردیک.^۱

۱) Nordic Investment Bank